

Selvitys

18.12.2023

VN/36142/2023

VN/36142/2023-OKM-1

Jakelussa mainituille

Opetus- ja kulttuuriministeriön kirjallinen selvitys lakivaliokunnalle lakimieskoulutuksen lisäämistarpeista ja mahdollisuuksista (LaVM 31/2022 vp)

Opetus- ja kulttuuriministeriön yhdessä oikeusministeriön kanssa laatima kirjallinen selvitys eduskunnan lakivaliokunnalle oikeudenhoidon selontekoon liittyvästä lakivaliokunnan edellyttämästä selvityksestä koskien lakimieskoulutuksen lisäämistarpeita (valiokunnan mietintö LaVM 31/2022 vp koskien valtioneuvoston selontekoa oikeudenhoidosta VNS 13/2022 vp).

Eduskunnan lakivaliokunta edellytti käsitellessään valtioneuvoston selontekoa oikeudenhoidosta (VNS 13/20229), että hallitus käynnistää välittömästi laajapohjaisella kokoonpanolla tehtävän selvityksen lakimieskoulutuksen lisäämistarpeista ja -mahdollisuuksista sekä muunto- ja täydennyskoulutuksen kehittämisestä selonteosta ilmenevään oikeudenhoidon henkilöstön koulutus- ja rekrytointihaasteeseen vastaamiseksi. Eduskunta edellytti, että hankkeesta ja sen etenemisestä tulee antaa lakivaliokunnalle kirjallinen selvitys vuoden 2023 loppuun mennessä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja oikeusministeriö ovat asettaneet hankkeen, jonka tavoitteena on selvittää tarpeet lakimieskoulutuksen lisäämiseksi. Hankkeen tehtävänä on esittää erilaisia mahdollisuuksia koulutuksen toteuttamiseksi. Hankkeen ohjausryhmä on kokoontunut 3 kertaa vuonna 2023. Hanke on tarkoitus toteuttaa 30.5.2024 mennessä.

Hankkeen tavoitteena on

1) Selvittää lakimieskoulutuksen määrälliset koulutustarpeet oikeudenhoidon alalla ottaen huomioon mm. eläköityminen, nykyiset koulutusmäärät, alueelliset erot, suomen- ja ruotsinkielisten lakimiesten saatavuus sekä muiden toimialojen tarpeet. Osana hanketta tulee ottaa huomioon toimialalla keskeiset työvoimatarpeeseen vaikuttavat tekijät, kuten esimerkiksi oikeudenhoidon tehtävien veto- ja pitovoima sekä digitalisaation vaikutukset.

2) Arvioida erilaisia lakimieskoulutuksen koulutusmalleja ja niiden vaikutuksia kelpoisuuksiin, yliopiston koulutustoimintaan ja työvoiman saatavuuteen pitkällä aikavälillä.

3) Ehdottaa mahdollisia kehittämistoimia ja vaihtoehtoisia malleja, joilla vastataan lakimieskoulutuksen lisäämistarpeisiin.

Ministeriöt ovat päättäneet hankkia erillisselvityksen lakimieskoulutuksen määrällisten koulutustarpeiden selvittämiseksi. Selvityksen toteuttajaksi on valittu FCG Finnish Consulting Group OY. Selvityksen tuloksia käsitellään ohjausryhmässä.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 29
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 10
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 135 9335
+358 9 135 9335

kirjaamo.okm@gov.fi

Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä oikeusministeriö raportoivat hankkeen päätyttyä sen tuloksista ja mahdollista jatkotoimista eduskunnalle vuoden 2024 loppuun mennessä.

Rikosseuraamuslaitos on käynnistänyt koulutusjärjestelmän esiselvityksen, joka valmistuu 31.1.2024. Esiselvityksessä arvioidaan sitä, miten rikosseuraamusalan tutkinto- ja täydennyskoulutus tulisi järjestää, jotta henkilöstön osaaminen, saatavuus ja riittävyys turvataan. Selvityksessä tulee arvioida laajasti eri vaihtoehtoja järjestää ja kehittää sekä tutkinto- että täydennyskoulutusta sekä eri koulutusvaihtoehtojen vastaavuutta Rikosseuraamuslaitoksen lähityötehtävien osaamistarpeisiin. Selvityksessä huomioidaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin työvoima- ja osaamistarpeet ja ennakoidaan työvoiman ja koulutuksen kysynnän muutoksia rikosseuraamusalalla. Esiselvityksen jälkeen arvioidaan vaihtoehtoiset mallit koulutuksen järjestämiseksi.

Kansliapäällikkö

Anita Lehikoinen

Opetusneuvos

Sanna Hirsivaara

Liitteet Hankkeen asettamispäätös

Jakelu Lakivaliokunta

Tiedoksi OM YOO Esikunta, Anne Hallavainio
OM ESI Johdon tuki, Vava Lunabba
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Emmi Venäläinen
OKM KTPO Strategisen ohjauksen vastuualue, Tomi Halonen
OKM KTPO Korkeakoulupolitiikan vastuualue, Jonna Korhonen

VN/36142/2023-OKM-1

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons:

Päätös

11.9.2023

VN/18384/2023

VN/18384/2023-OKM-12

Jakelussa mainituille

OKM Lakimieskoulutuksen tarpeita selvittävän hankkeen asettaminen

Hankkeen tehtävät

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja oikeusministeriö ovat päättäneet asettaa hankkeen, jonka tavoitteena on selvittää tarpeet lakimieskoulutuksen lisäämiseksi ja esittää erilaisia mahdollisuuksia koulutuksen toteuttamiseksi. Oikeudenhoidon henkilöstön koulutus- ja rekrytointihaasteita on kuvattu Valtioneuvoston selonteossa oikeudenhoidosta VNS 13/2022 vp. Ministeriöt voivat hankkia erillisselvityksiä hankkeen toteuttamiseksi.

Hankkeen ohjausryhmän tehtävänä on hankkeen ja erikseen toteutettavan selvityksen ohjaaminen. Hankkeen asiantuntijasihteereinä toimivat opetus- ja kulttuuriministeriön ja oikeusministeriön virkamiehet.

Hanke on toteuttava 30.5.2024 mennessä.

Hankkeen tavoitteena on

- 1) Selvittää lakimieskoulutuksen määrälliset koulutustarpeet oikeudenhoidon alalla ottaen huomioon mm. eläköityminen, nykyiset koulutusmäärät, alueelliset erot, suomen- ja ruotsinkielisten lakimiesten saatavuus sekä muiden toimialojen tarpeet. Osana hanketta tulee ottaa huomioon toimialalla keskeiset työvoimatarpeeseen vaikuttavat tekijät, kuten esimerkiksi oikeudenhoidon tehtävien veto- ja pito-voima sekä digitalisaation vaikutukset.
- 2) Arvioida erilaisia lakimieskoulutuksen koulutusmalleja ja niiden vaikutuksia kelpoisuuksiin, yliopiston koulutustoimintaan ja työvoiman saatavuuteen pitkällä aikavälillä.
- 3) Ehdottaa mahdollisia kehittämistoimia ja vaihtoehtoisia malleja, joilla vastataan lakimieskoulutuksen lisäämistarpeisiin.

Ohjausryhmän jäsenet ja varajäsenet

puheenjohtaja, johtaja Jonna Korhonen, opetus- ja kulttuuriministeriö

varapuheenjohtaja, hallitusneuvos Anne Hallavainio, oikeusministeriö

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 29
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 10
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 135 9335
+358 9 135 9335

kirjaamo.okm@gov.fi

jäsen, johtava hallintovouti Riina Tammenkoski, Ulosottolaitos
varajäsenenään apulaisvaltakunnanvouti Jarmo Kivistö, Ulosottolaitos

jäsen, ylijohtaja Riku Jaakkola, Tuomioistuinvirasto
varajäsenenään tuomioistuinten tuen ja yhteiskuntasuhteiden päällikkö Anu Koivuluoma, Tuomioistuinvirasto

jäsen, asianajaja Mari Lampenius, Suomen asianajajaliitto,
varajäsenenään asianajaja Heikki A. Huhtamäki, Suomen asianajajaliitto

jäsen, neuvotteleva virkamies Tiina Saukko, Valtion työmarkkinalaitos,
varajäsenenään hallitusneuvos Jouko Hämäläinen Valtion työmarkkinalaitos

jäsen, koulutuspoliittinen vastaava Kia Tarvainen, Oikeustieteen opiskelijoiden liitto - Juris Studenterförbund ry,
varajäsenenään varapuheenjohtaja Saska Heiskanen, Oikeustieteen opiskelijoiden liitto - Juris Studenterförbund ry

jäsen, valtionsyyttäjä Tuire Tamminiemi, Syyttäjälaitos,
varajäsenenään johtava asiantuntija Mari Hohtovaara, Syyttäjälaitos

jäsen, professori, liiton puheenjohtaja Tuula Linna, Juristiliitto (rek. Suomen Lakimiesliitto - Finlands Juristförbund ry)
varajäsenenään johtaja, viestintä ja vaikuttaminen, Janne Laukkanen, Juristiliitto

jäsen, dekaani Johanna Niemi, Helsingin yliopisto,
varajäsenenään rehtori Mikael Lindfelt, Åbo Akademi

jäsen, vararehtori Soili Nysten-Haarala, Lapin yliopisto,
varajäsenenään tutkimusjohtaja Matti Turtiainen, Itä-Suomen yliopisto

jäsen, ohjausryhmän sihteeri, opetusneuvos Sanna Hirsivaara, opetus- ja kulttuuriministeriö

jäsen, ohjausryhmän sihteeri, opetusneuvos Tomi Halonen, opetus- ja kulttuuriministeriö

jäsen, ohjausryhmän sihteeri, yksikönpäällikkö Vava Lunabba, oikeusministeriö

jäsen, ohjausryhmän sihteeri, johtava asiantuntija Kati Pärnänen, oikeusministeriö

Tausta

Valtioneuvoston selonteko oikeudenhoidosta (VNS 13/2022 vp) annettiin Eduskunnalle 17.11.2022. Selvityksen johdosta Eduskunta edellytti, että hallitus käynnistää välittömästi laajapohjaisella kokoonpanolla tehtävän selvityksen lakimieskoulutuksen lisäämistarpeista ja -mahdollisuuksista sekä muunto- ja täydennyskoulutuksen kehittämisestä selonteosta VNS 13/2022 vp ilmenevään oikeudenhoidon henkilöstön koulutus- ja rekrytointihaasteeseen vastaamiseksi. Hankkeesta ja sen etenemisestä tulee antaa lakivaliokunnalle kirjallinen selvitys vuoden 2023 loppuun mennessä.

Lausuman mukaan myös rikosseuraamusalan koulutuksen kehittämistarpeita ja mahdollisuuksia tulee selvittää samassa yhteydessä tai erikseen. Rikosseuraamusalan koulutuksen kehittämistarpeiden selvitys on käynnistynyt Rikosseuraamuslaitoksessa. Rikosseuraamuslaitos toteuttaa selvityksen rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmän uudistamistarpeista osana Rikosseuraamuslaitoksen organisaatiouudistuksen toisen vaiheen valmistelua. Selvitystyössä arvioidaan miten rikosseuraamusalan tutkinto- ja täydennyskoulutus tulisi järjestää, jotta henkilöstön osaaminen, saatavuus ja riittävyys voidaan turvata. Selvitys käynnistyy syyskuussa 2023 ja sen on tarkoitus valmistua alkuvuodesta 2024. Näin ollen tässä hankkeessa ei käsitellä Rikosseuraamusalan koulutuksen kehittämistarpeita.

Eduskunnan lakivaliokunta käsitteli selonteon 17.2.2023. Lakivaliokunta on nostanut mietinnössään esiin muun muassa seuraavaa. Selonteon mukaan vuoteen 2030 yltävässä tarkastelussa oikeudenhoito edellyttää lähes 1 200 henkilötyövuoden lisäystä. Samanaikaisesti oikeushallinnon tehtävien täyttämässä ja palvelussuhteiden jatkuvuudessa nähdään suuria haasteita. Hallinnonalan

työvoiman saatavuudessa haasteina ovat kasvukeskusten ulkopuolisten toimipisteiden heikko veto-voimasekä yksityisen sektorin samanaikaiset rekrytointitarpeet. Selonteon mukaan arjen oikeusvaltion turvaaminen edellyttää nykyistä suurempaa määrää erityisesti juristikoulutuksen saaneita hakijoita, vankeusrangaistusten täytäntöönpanoalan koulutusmäärien lisäämistä ja koulutusmahdollisuuksien monipuolistamista toimialan tarpeita vastaaviksi. Selonteon mukaan näitä koskevat kysymykset jäävät selonteon ulkopuolelle, mutta mahdollisia ratkaisuja tulisi hakea tutkinto- ja aloituspaikkamäärien lisäksi esimerkiksi muunto- ja täydennyskoulutuksesta niille henkilöille, jotka ovat tutkintonsa osana suorittaneet merkittävästi oikeudellisia opintoja. Tällainen koulutuskanava olisi merkittävästi nopeampi kuin pelkkä perustutkintojen määrän kasvattaminen.

Lakivaliokunnan asiantuntijakuulemisissa selonteon edellä mainitut kirjaukset ovat herättäneet erisuuntaisia näkemyksiä. Osa pitää selonteon avauksia kiinnostavina ja varteenotettavina, mutta osa vastustaa oikeustieteellisen koulutuksen laajentamista ja aloituspaikkojen määrän kasvattamista sekä muunto- ja täydennyskoulutusta.

Oikeusministeriö on asettanut Pidetty! -hankkeen 1.3.2023 - 28.2.2025. Hankkeella vastataan oikeusministeriön hallinnonalalla tunnistettuihin rekrytointihaasteisiin. Hankkeen tavoitteena on mm. vahvistaa työnantajakuvaa ja mainetta suositeltuna työpaikkana, hallita vaihtuvuutta sekä lisätä hyvien hakijoiden määrää.

Oikeudellista osaamista sisältyy myös muihin, kuin oikeustieteen kandidaatin ja maisterin tutkintoihin. Esimerkiksi yritys juridiikkaan, sosiaaioikeuden ja julkisoikeuden pää- ja sivuaineopinnot tuottavat työelämässä tarvittavaa osaamista. Työelämän kaikkia oikeudellisen alan osaamistarpeita ei ole tarpeen täyttää oikeustieteen ja kandidaatin ja maisterin tutkinnoilla. Tämä lähtökohta on otettava huomioon koulutustarpeiden ennakoinnissa.

Yliopistojen koulutusvastuita säädellään valtioneuvoston asetuksella yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista (794/2004). Säädöksen mukaisesti oikeusnotaarin, oikeustieteen maisterin, kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinnon, oikeustieteen lisensiaatin sekä oikeustieteen tohtorin tutkinnon koulutusosoikeus on Helsingin yliopistolla, Itä-Suomen yliopistolla, Lapin yliopistolla, Turun yliopistolla ja Åbo Akademiella. Opetus- ja kulttuuriministeriö ei näe tarvetta uusille koulutusvastuille.

Oikeustieteen ylempien korkeakoulututkintojen määrä on noussut merkittävästi. Vuosina 2010-2012 oikeustieteistä valmistui suomalaisista yliopistoista keskimäärin 483 ylempää korkeakoulututkintoa, kun vuosina 2010-2022 valmistuneiden lukumäärä oli keskimäärin 777 tutkintoa. Samana aikana alemman korkeakoulututkinnon oikeustieteissä suorittaneiden oikeusnotaarien määrä on noussut 544:stä 766 tutkintoon ja tohtorintutkinnon suorittaneiden määrä 23:sta 33 tutkintoon. Vuonna 2022 valmistuneista 702:sta oikeustieteen ylemmistä korkeakoulututkinnoista 60 oli kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterintutkintoja ja loput 642 oikeustieteen maisterin tutkintoja.

Yliopistot ovat lisänneet vuosina 2020-2022 opetus- ja kulttuuriministeriön tuella oikeustieteen koulutusta seuraavasti.

Taulukko 1, Oikeustieteen notaarin tutkintoon johtavassa koulutuksessa paikan vastaanottaneet. Lähde: opintohallinnon tietopalvelu Vipunen

Vuosi	2019	2020	2021	2022
Paikan vastaanottaneet	609	705	711	678

Oikeustieteen alalla pelkkään maisteritutkintoon johtavassa koulutuksessa paikan vastaanottaneita on viime vuosina ollut reilun sata opiskelijaa. Heistä kuitenkin noin puolet opiskelee kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen tai kansainvälisen oikeuden ja ihmisoikeuksien koulutusohjelmissa, jotka eivät tuota samaa kelpoisuutta haettaessa niihin julkisen sektorin tehtäviin, joihin vaaditaan nimenomaisesti oikeustieteen maisterin tutkinto.

Taulukko 2, Oikeustieteen alalla maisterintutkintoon johtavassa koulutuksessa paikan vastaanottaneet. Lähde: opintohallinnon tietopalvelu Vipunen

Vuosi	2019	2020	2021	2022
-------	------	------	------	------

Paikan vastaanottaneet	90	123	111	132
-------------------------------	-----------	------------	------------	------------

tiede- ja kulttuuriministeri

Sari Multala

opetusneuvos

Maija Innola

Jakelu

Suomen Lakimiesliitto - Finlands Juristförbund ry
 Suomen Asianajajaliitto
 Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry
 Tuomioistuinvirasto
 Ulosottolaitos
 Syyttäjälaitos
 VM VTML Valtion työmarkkinalaitos
 Oikeustieteen opiskelijoiden liitto - juris studenters förbund

Tiedoksi

OM HOO Hallinto- ja ohjausosasto, Kati Pärnänen
 OM ESI Johdon tuki, Vava Lunabba
 OM YOO Yksityisoikeus- ja oikeudenhoito-osasto, Anne Hallavainio
 OKM KTPO Strategisen ohjauksen vastuualue, Tomi Halonen
 OKM KTPO Korkeakoulupolitiikan vastuualue, Jonna Korhonen
 OKM KTPO Korkeakoulupolitiikan vastuualue, Sanna Hirsivaara

VN/18384/2023-OKM-12

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: